

Med makt følger ansvar

Bjørnar Olsen
Sjefredaktør

Mens psykologen tidligere var i opposisjon, er vi i dag i posisjon. Det gir makt, men også en profesjon som ikke lenger gir systemet motstand. En fortelling fra egen studietid skisserer utviklingen. En eldre professor fortalte at psykologer ble verdsatt for sitt utenfra-blikk på psykisk helsevern, at andre faggrupper likte det kritiske blikket psykologene hadde på gjengs praksis. I hvert fall satte de pris på den avvikende forståelsen en stund. Men etter hvert steg frustrasjonen i kollegiet. Et kritisk blikk var vel og bra, men hvor ble det av løsningene?

Psykologenes nyvunne posisjon reflekterer også en profesjon som har akseptert det bestående og blitt en del av det etablerte

Fraværet av handlingsforslag skyldtes dels at psykologer satt i stab og ikke i linje. Mens sykepleiere og leger driftet avdelingene, var psykologene gjerne organisert i en egen sidefunksjon som ble tilkalt ved behov – likt en regnskapsavdeling eller IT-support. Som psykolog Rolf Sundet uttrykte det: Psykologen var en reservekompetanse som ble kalt inn når institusjonens hverdagskompetanse ikke lenger strakk til. Man hadde uformell innflytelse, men ingen formell makt.

Et kritisk blikk uten løsningsforslag gjenspeilte nok også en psykologrolle som var vel så mye forankret i academia som i det kliniske; Akademikerens kritiske blikk problematiserer oftere enn det tilbyr umiddelbare løsninger. Men i Norge bør man finne pragmatiske løsninger innen eksisterende rammer for å vinne frem, skriver Ole Jacob Madsen, gjesteredaktør for dette temanummeret om kritisk psykologi. Mens det revolusjonære bør tones ned. Da kan det spørres om psykologenes nyvunne posisjon også reflekterer en profesjon som har akseptert det bestående og blitt en del av det etablerte. Dette gir nye muligheter for profesjonen, men gjør den knappst til en del av en samfunnspsykologi som søker å synliggjøre de ødeleggende følgene av sosiale konstruksjoner som fattigdom, psykofarmaka, arbeidsledighet og diskriminering – slik David Fryer, tidligere leder for den europeiske samfunnspsykologforeningen, har etterlyst.

Uansett, i dag sitter psykologene i linje og i ledelse. Uformell innflytelse er erstattet med formell makt. Og med makt følger ansvar. Dette ansvaret gjør at profesjonen ikke bare skal forvalte egen faglighet, men også ta ansvar for den samfunnsutviklingen den er satt til å forvalte. I mai skrev Psykologforeningens president om psykologer som er klar over kritikkverdige forhold, men lar seg kue til taushet. Profesjonen kan altså med fordel være tydeligere i sin opposisjon, ikke minst når vi også er i posisjon til å legge makt og handling bak kritikken. På den annen side: Hvis vi ikke lenger står for noe annet enn det bestående, er det jo heller ingen grunn til å bryte tausheten.

bjornar@psykologforeningen.no